

การบริหารโครงการการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ

English Program Management according to the Ministry of Education

Curriculum Standard

ปรารธนา ลิ้มหุตะเศรณี¹ และ นันทรัตน์ เจริญกุล^{2*}

Prattana Limahutaseranee¹ and Nantarat Charoenkul^{2*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมทำให้ได้ประเด็นสำคัญที่ควรนำไปพัฒนาเป็นแนวทาง 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย กลยุทธ์ และการบริหารจัดการ 2) ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 3) ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยแนวทางที่ได้สามารถนำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการริเริ่มโครงการในโรงเรียนที่ต้องการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนด้านภาษาอังกฤษ เตรียมพร้อมเยาวชนไทยให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดีในการสื่อสารในเวทีสากลต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate Student of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management,
and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: 58833540@g.chula.edu

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and
Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: nantarat.c@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

This article aims to review literature and related research in order to propose the approaches for developing English Program management according to the Ministry of Education curriculum standard of schools under the Foundation of the Church of Christ in Thailand. From the literature reviews, the management approaches were found as follows: 1) Policy, Strategy and Management 2) Curriculum, instruction, and assessment 3) Student quality. Therefore, these approaches can be applied as a tool for planning, self-reflection, and growth in the English Program management of schools under the Foundation of the Church of Christ in Thailand. It is expected that, when the English programs in these schools are efficiently managed, the needs of students, parents and other stakeholders will be fully met. When the program can provide English language literacy, content instruction, as well as the multicultural competence, these students will be able to effectively use English as a global means of international communication in the future.

Keywords: English program management

บทนำ

ภาษาอังกฤษ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นภาษาแม่ของบางประเทศ เป็นภาษาราชการของหลายประเทศ และยังเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารกับผู้คนทั่วโลกถึงจำนวน 2,000 ล้านคน หรือ 1 ใน 3 ของประชากรของโลก ภาษาอังกฤษจึงเป็นทั้งเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นเครื่องมือที่จะทำให้บุคคลเข้าถึงแหล่งวิทยาการต่าง ๆ และค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลข่าวสารและการคมนาคม ที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้ผู้คนก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาของโลกที่เข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (digitalization) หรือ การใช้ศักยภาพของระบบสารสนเทศ การให้ความสำคัญของการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งจะเข้ามาแทนที่วิธีการทำงานแบบเดิม (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) ทำให้ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการฟัง พูด อ่าน เขียน อยู่ในฐานะผู้ที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 การปฏิรูปประเทศให้พ้นจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” “กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “กับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา” ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจแบบ “Value-based economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ด้วยโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล “ประเทศไทย 4.0” ที่จะต้องพัฒนาแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อจะสามารถมีรายได้สูง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579

บทเรียนตัวอย่างจากกลุ่มประเทศในอาเซียนอย่างสิงคโปร์ที่ถูกสร้างขึ้นจากอาณานิคมเล็ก ๆ ที่ไม่มีทรัพยากรใด ๆ เลย ให้เจริญรุ่งเรืองประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจมากที่สุด ในช่วงเวลาเพียง 3 ทศวรรษ มาจากเรื่องการศึกษา เพราะความเชื่อที่ว่าทรัพยากรที่ดีที่สุดของสิงคโปร์ คือ คนสิงคโปร์ รวมถึงการตัดสินใจที่มีความสำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของนายกรัฐมนตรีลีควนยู ที่มีผลอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาของสิงคโปร์คือ นโยบายสองภาษา ให้คนสิงคโปร์ใช้ 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาแม่ หรือภาษาของแต่ละเชื้อชาติ ได้แก่ จีน มาเลย์ หรือภาษาทมิฬของคนสิงคโปร์เชื้อชาติอินเดีย ในหนังสือ “ From Third World To First. The Singapore Story : 1965 -2000” ลีควนยู กล่าวว่า ถึงแม้จะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า คนสิงคโปร์ไม่เก่งเลยสักภาษา แต่นี่คือหนทางที่ดีที่สุดที่เราจะก้าวไปข้างหน้า ภาษาอังกฤษที่เราใช้ในการทำงาน ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งในหมู่คนของเราที่มีเชื้อชาติต่างกัน และทำให้เราได้เปรียบในการแข่งขัน เพราะเป็นภาษาสากลในการทำธุรกิจและการทูต รวมทั้งวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ถ้าเราไม่มีภาษาอังกฤษ ก็จะไม่มีการข้ามชาติระดับโลก และธนาคารชั้นนำของโลกมากกว่า 200 แห่งมาอยู่ที่นี่ และคนของเราจะไม่พร้อมสำหรับยุคคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้วยการประกาศนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 โดยกำหนดให้มีการสอนตั้งแต่ประถมศึกษาเป็นต้นไป ในปี 2538 และได้ประกาศใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ.2539 รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการเปิดโรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียน English Program (โรงเรียน EP) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน แม้จะมีมาตรการดังกล่าว ก็ยังไม่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 พบว่าผลการประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำสุดที่คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 40.31 และ 24.98 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2559) นอกจากนี้ รายงานความคืบหน้าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้กล่าวถึงความคืบหน้าการผลิตพัฒนากำลังคนและงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ได้รายงานถึงปัญหาทักษะภาษาอังกฤษของเด็กไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับปฐมวัย และประเด็นที่ต้องส่งเสริมภาษาอังกฤษควบคู่กับปฏิรูประบบการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

สำหรับโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยสังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 27 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2559 มีนักเรียนจำนวน 54,581 คนทั่วประเทศ เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งโดยคณะมิชชันนารีจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีพันธกิจและเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสากล มีความแตกต่างจากโรงเรียนเอกชนสังกัดอื่น ๆ คือ การมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะการดำเนินชีวิต จากการสอนคริสต์จริยธรรม มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถผู้เรียนด้านภาษาต่างประเทศ ดนตรี และ กีฬา (สำนักงานพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2559) หรืออาจกล่าวได้ว่านักเรียนในโรงเรียนสังกัดมูลนิธิฯ ได้รับโอกาสที่จะได้พัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษให้เป็นเลิศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนที่มีโครงการการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามพบว่าผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนสังกัดมูลนิธิฯ ไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้ กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2557 โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ 21 โรงเรียนและต่ำกว่าระดับประเทศ 6 โรงเรียน (สำนักงานพันธกิจการศึกษา, 2558) และในปีการศึกษา 2558 โรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศ 19 โรงเรียนและต่ำกว่าระดับประเทศ 8 โรงเรียน (สำนักงานพันธกิจการศึกษา, 2559)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางที่จะพัฒนาการบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษของโรงเรียนสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยโดยมีความมุ่งหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้านภาษาอังกฤษให้มีความเป็นเลิศซึ่งจะมีส่วนในการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติอย่างเหมาะสมในอนาคตต่อไป

บททวนวรรณกรรม

โรงเรียนสองภาษา (bilingual school) ในประเทศไทยเป็นโรงเรียนปกติที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้เปิดโครงการพิเศษที่มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่คำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานกับความเป็นสากล ภายใต้ชื่อเรียก “โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program)” มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษในรูปแบบการจัดการศึกษาที่เรียกว่า “Bilingual Education” ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้ดำเนินการสอนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2538 โดยโรงเรียนเอกชน 3 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา และโรงเรียนอุดมศึกษา และต่อมาในปี พ.ศ. 2541 การจัดโปรแกรมภาษาอังกฤษได้เริ่มขึ้นในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ โรงเรียนโยธินบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และโรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จังหวัดระยอง โดยมีนโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1065/2544 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดเป็นบางวิชาเท่านั้น

2) ในกรณีที่สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมีการเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มจากผู้ปกครอง สถานศึกษาต้องจัดเงินส่วนหนึ่งเป็นกองทุนสำหรับนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ความสามารถให้ได้เรียนตามต้องการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3) การบริหารจัดการการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องเอื้อประโยชน์ไปยังระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในเรื่องการใช้สื่ออุปกรณ์ การใช้ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องปฏิบัติการวิชาอื่น ๆ และบุคลากรในสถานศึกษา

4) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย

5) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบเป็นระยะ ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

6) การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดและตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

7) การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ขยายโครงการโรงเรียนสองภาษาเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. โรงเรียนสองภาษาประเภท English Program (EP) คือ จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทยและสังคมศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีครู เกณฑ์ (1:20) และมีครูภาษาอังกฤษตามเกณฑ์คือ อย่างน้อย 1 คน ต่อ 1 ห้องเรียน

2. โรงเรียนสองภาษาประเภท Mini English Program (MEP) คือจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไม่เกิน 50% ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์

สำหรับการศึกษาระบบสองภาษาในต่างประเทศ เป็นการใช้อย่างภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ควบคู่ไปกับภาษาท้องถิ่นหรือภาษาหลักของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาได้สองภาษาและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และใช้เป็นเครื่องมือในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ (Mejia, 2002)

การศึกษาระบบสองภาษา เริ่มขึ้นในประเทศแคนาดา เมื่อปี ค.ศ.1970 เรียกว่า The Dual Language Immersion Programs (DLI) เพื่อจะตอบสนองผู้ที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาหลักให้สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้ ต่อมาประเทศสหรัฐอเมริกา ได้จัดการเรียนในระบบสองภาษา (bilingual education)

เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Two-way immersion หรือ Dual language immersion เพื่อให้เด็กที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักสามารถเรียนร่วมในชั้นเรียนเดียวกันกับเด็กที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดทักษะสองภาษา (bilingualism) ความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (cross-cultural understanding) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (high academic achievement) (Boyson et al., 1999; Lindholm-Leary, 2001).

การศึกษาระบบสองภาษาในต่างประเทศนั้นมีหลายรูปแบบ แตกต่างกันไปตามอิทธิพลของภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา May et al. (2004), Baker (2011) และ McCowan and Unterhalter (2015) ได้สรุปการศึกษาระบบสองภาษาเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การศึกษาระบบสองภาษาที่ลดภาษาแรก (Subtractive Bilingual Education หรือ Weak Forms of Bilingualism) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นเพื่อช่วยชนกลุ่มน้อยของประเทศ ปรับเข้าสู่ระบบภาษาหลักของประเทศ โดยลดภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนลง ในขณะเดียวกันก็มีการเพิ่มภาษาที่สองซึ่งเป็นภาษาหลักของประเทศ เช่น รูปแบบ submersion หรือ transitional Bilingual Education ซึ่งค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนจากภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนในระยะเริ่มต้น เข้าสู่ภาษาที่สองซึ่งเป็นภาษาเป้าหมายให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษา การดำรงชีวิต มีส่วนร่วมทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งทางวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ (Mejia, 2002)

2) การศึกษาระบบที่เพิ่มภาษาที่สอง (Additive Bilingual Education หรือ Strong Forms of Bilingualism) หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเพิ่มภาษาที่สองให้กับผู้เรียน ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาภาษาที่หนึ่งของผู้เรียนไว้ด้วยในอัตราส่วนที่คู่ขนานกัน เป็นการจัดขึ้นเพื่อคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ เพื่อเสริมสร้างพหุภาษา ให้สามารถอ่านออกเขียนได้ทั้งสองภาษา ในรูปแบบของ Dual Language Program, Mainstream Bilingual Program, Immersion Program, Maintenance Bilingual Education หรือ Enrichment Bilingual Education เป็นต้น

สำหรับการบริหารโปรแกรมที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ Lessow-Hurley (2009) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญ 5 ด้านในการบริหารจัดการหลักสูตรสองภาษา ได้แก่ 1) การเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การคัดสรรและพัฒนาบุคลากร 3) การจัดจำนวนนักเรียน 4) การวางแผนความต่อเนื่องของโปรแกรม 5) การเลือกสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกายภาพ

Soltero (2004) ยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้โปรแกรมสองภาษาล้มเหลว คือการที่ผู้บริหารขาดความเข้าใจลักษณะของโปรแกรมและนำมาทำให้เกิดผลจริงในโรงเรียนของตนเอง ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในส่วนประกอบที่จำเป็นของโปรแกรมสองภาษาที่มีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนถึงสิ่งที่ต้องการและความคาดหวังของโปรแกรม และสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ไปยังบุคลากร หน่วยงานในสังกัด และชุมชน เพื่อให้การดำเนินหลักสูตรประสบความสำเร็จ

นักวิจัยทางการศึกษาพบว่าโครงการการจัดการเรียนการสอนสองภาษาจะต้องใช้ต้นทุนในการบริหารจัดการมากกว่าการเรียนการสอนหลักสูตรปกติ เนื่องจากต้องมีต้นทุนการเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดหาสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอบรมผู้บริหารเพิ่มเติมจากหลักสูตรปกติ ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษาและวัฒนธรรม รวมถึงการสื่อสารและบริหารบุคคลในหลากหลายวัฒนธรรม (Ramirez, 2010, p.59)

นอกจากนี้ ความสำเร็จของโปรแกรมยังเกิดจากความน่าเชื่อถือของโครงการ โดยเฉพาะจากผลสัมฤทธิ์ที่สามารถวัดได้อย่างเป็นรูปธรรมจากมาตรฐานและเกณฑ์อ้างอิง เช่น California English Language Development Benchmark หรือ Guiding Principles for Dual Language Education ของ Center of Applied Linguistics ประเทศสหรัฐอเมริกา (Howard et al., 2007) ที่ได้กำหนดเครื่องมือสำหรับการวางแผน การประเมินตนเองและการพัฒนาโครงการ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. การประเมินประสิทธิภาพเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ (assessment and accountability) หมายถึง การเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโครงการในการสร้างนักเรียนสองภาษา

2. หลักสูตร (curriculum) หมายถึง หลักสูตรสองภาษาที่สอดคล้องตามวิสัยทัศน์และเป้าหมาย มีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการประเมิน และตอบสนองความเป็นพหุวัฒนธรรมของผู้เรียน

3. การเรียนการสอน (instruction) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การเรียนแบบมีส่วนร่วม การคำนึงถึงผู้เรียนที่แตกต่างกันทั้งในด้านวัฒนธรรมและความสามารถทางภาษา มีการพัฒนาทางภาษาพร้อม ๆ กับการส่งเสริมทักษะการคิดด้วยวิธีที่น่าสนใจ มีกิจกรรมที่ฝึกปฏิบัติการใช้ภาษา

4. คุณภาพของบุคลากรและการพัฒนาทางวิชาชีพ (staff quality and professional Development) ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาวิชาที่สอนในการจัดการชั้นเรียน ควบคู่กับเทคนิคในการสอนภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นเจ้าของภาษาหรือมีทักษะเทียบเท่าเจ้าของภาษา (Native-like ability) ที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน

5. โครงสร้างโปรแกรม (program structure) ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษาสองภาษาที่ชัดเจน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนความต่อเนื่องของโปรแกรม รวมถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความเท่าเทียมกันไม่ว่านักเรียนจะมาจากภาษา ชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมใด ๆ

6. การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (family and community) จะทำให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือในการเรียนรู้ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการสื่อสารถึงผู้ปกครองโดยใช้ทั้งสองภาษา มีป้ายสองภาษา มีการจัดอบรมทั้งสองภาษา เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของบุตรหลาน

7. การสนับสนุนและแหล่งทรัพยากร (support and resources) การสนับสนุนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุก ๆ โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเงินทุน สื่อการเรียนการสอน การอบรมพัฒนาบุคลากร และการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้กำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาตามโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ไว้ 7 มาตรฐาน ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 1 สถานศึกษามีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนโครงการ English Program และมีกลยุทธ์ที่สร้างความเข้มแข็งให้กับโครงการ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ของโครงการอย่างชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีแผนพัฒนาคุณภาพโครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการ และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียน การที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และสื่อสารภาษาอังกฤษได้ สถานศึกษามีแผนการสรรหาและพัฒนาครูชาวต่างชาติและหรือครูชาวไทย ให้มีความรู้ ความสามารถในการสอนเป็นภาษาอังกฤษ มีบุคลากรฝ่ายสนับสนุนโครงการ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลครูผู้สอนและบุคลากรฝ่ายสนับสนุนโครงการ มีการบริหารจัดการงบประมาณโครงการแบบมีส่วนร่วม มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความพร้อมด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ พื้นที่ใช้สอย สื่อการเรียนรู้ และระบบเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสื่อสารและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีหลักสูตรที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอนโครงการ English Program มีรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในสาระต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ มีการจัดรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ของนักเรียนทั้งในด้านการใช้ภาษาสื่อสารประจำวันและวิชาการ

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนรู้ สามารถออกแบบการเรียนรู้เหมาะสมกับทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนที่แตกต่างกัน มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนโดยใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ เครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาทักษะและเจตคติต่อภาษาอังกฤษ เสริมสร้างความสามารถด้านวิชาการและอัตลักษณ์ของนักเรียนโครงการ English Program สร้างโอกาสและจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับบริบทของวัฒนธรรมที่หลากหลาย

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีระบบการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน สามารถวัดและประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านทักษะ ภาษาอังกฤษ และความรู้ในแต่ละรายวิชา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการใช้แบบทดสอบมาตรฐานจากสถาบันที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ โดย

เทียบเคียงระดับความสามารถกับกรอบ CEFR รวมทั้งมีการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ ทุกกลุ่มสาระ

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนโครงการ English Program มีความเป็นเลิศทางวิชาการและทักษะภาษาอังกฤษ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระเพิ่มขึ้น มีผลคะแนนทดสอบระดับชาติทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติ รวมทั้งมีผลคะแนนวิชาภาษาอังกฤษร้อยละ 50 ขึ้นไป มีผลการทดสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษจากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับ โดยเทียบเคียงกับระดับความสามารถตามกรอบ CEFR ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมประกวด แข่งขันทักษะทางวิชาการและทักษะทางภาษาอังกฤษในระดับภาค ระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนโครงการ English Program มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของโครงการ English Program มีภาวะผู้นำและผู้ตาม มีคุณธรรมจริยธรรม และกล้าแสดงออก สามารถสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ และนำเสนอผลงานเป็นภาษาอังกฤษ มีส่วนร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหาหรือทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโลก มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้เป็นภาษาอังกฤษ ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ รอบตัว มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การทำงานและการสร้างสรรค์ผลงาน รักความเป็นไทย แสดงออกซึ่งความเป็นไทย มีความตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าประกอบด้วย กระบวนการด้านการบริหาร สภาพแวดล้อมภายนอก และปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัสดุ (วุฒิชัย เนียมเทศ, 2552) ส่วนในโรงเรียนเอกชนมักพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ การจัดทำหลักสูตร การประเมินผล การนิเทศการสอน และการพัฒนาครู (สิทธิ จิตต์นิลวงศ์, 2552) นอกจากนี้ งานวิจัยปัจจัยป้อนที่จำเป็นต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรภาษาอังกฤษของโรงเรียนสองภาษา ประกอบด้วย หลักสูตร ความพร้อมของสื่อวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ คุณสมบัติของผู้บริหาร ครูผู้สอน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน และจำนวนครูต่างชาติ ส่วนกระบวนการสำคัญที่สะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพของผลผลิตทางการศึกษา ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การเรียน การพัฒนาคุณภาพครู และการนิเทศและติดตามผลหลักสูตร (จุฑามาศ แสงงาม, 2555)

บทสรุป

จากการทบทวนแนวคิดแนวทางการบริหารโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษตามบริบทของโรงเรียนในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ สามารถสรุปแนวทางได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 นโยบาย กลยุทธ์ และการบริหารจัดการ หมายถึง สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายกลยุทธ์ ที่ชัดเจนสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงการ เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และสื่อสารภาษาอังกฤษได้ มีแผนพัฒนาคุณภาพโครงการที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ครอบคลุมด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารจัดการที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายความร่วมมือของผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ชุมชน สถาบัน องค์กรทั้งในและต่างประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีแผนการสรรหา คัดกรองคุณภาพ และระบบการพัฒนาครูชาวต่างชาติและหรือครูชาวไทย ให้มีความรู้ ความสามารถในการสอนเป็นภาษาอังกฤษ มีความพร้อมด้านห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ พื้นที่ใช้สอย สื่อการเรียนรู้ และระบบเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการสื่อสารและการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ด้านที่ 2 หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หมายถึง การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่มีรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในสาระต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ มีการจัดรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งในด้านการใช้ภาษา สื่อสารประจำวันและวิชาการ ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนที่แตกต่างกันในบริบทของวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนโดยใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ เครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พัฒนาทักษะและเจตคติต่อภาษาอังกฤษ มีระบบการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

ด้านที่ 3 คุณภาพผู้เรียน หมายถึง การส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการ ทักษะภาษาอังกฤษ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานเป็นภาษาอังกฤษ ประกอบการมีภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรม มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้เป็นภาษาอังกฤษ รักความเป็นไทยและตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.

http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก 1065/2544
ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2544. [http://english.obec.go.th/english/2013/index.php/th/
component/attachments/download/189](http://english.obec.go.th/english/2013/index.php/th/component/attachments/download/189).
- จุฬามาศ แสงงาม. (2555). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของหลักสูตรภาษาอังกฤษของโรงเรียนสองภาษาจาก
ตัวแปรคัดสรร: การวิเคราะห์ล้อมกรอบข้อมูล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์].
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิชัย เนียมเทศ (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอน
ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ [วิทยานิพนธ์ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/32899>
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2559). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558. [http://www.newonetestresult.niets.or.th/
AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2558.pdf](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2558.pdf)
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2559). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558. [http://www.newonetestresult.niets.or.th/
AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2558.pdf](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2558.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แนวทางการนำมาตรฐานการจัดการศึกษาตาม
โครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English
Program) ไปปฏิบัติ. [http://english.obec.go.th/english/2013/index.php/en/2012-08-
08-10-26-04/65-english-program](http://english.obec.go.th/english/2013/index.php/en/2012-08-08-10-26-04/65-english-program)
- สำนักงานพินิจการศึกษา. (2558). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา
2557. เชียงใหม่.
- สำนักงานพินิจการศึกษา. (2559). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา
2558. เชียงใหม่.
- สิทธิ จิตต์นิลวงศ์. (2552). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนสองภาษาสังกัดสำนัก
บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chulalongkorn University Intellectual Repository
(CUIR). <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/34216>

ภาษาอังกฤษ

- Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual education and Bilingualism* (5th ed.). Multilingual Matters.
- Boyson, B., Ceppi, A. K., Christain, D., Collier, V. P., Echevarria, J., Goldenberg, C., Howard, E., Lali-Smith, J., Salinders, W., Short, D. J., Thomas, W. P., & Yamalichi, L. (1999). *Program alternatives for linguistically diverse students (Educational Practice Rep. No. 1)*. In F. Genesee (Ed.). Center for Research on Education, Diversity & Excellence, McGill University.
- Howard, E. R., Sugarman, J., Christian, D., Lindholm-Leary, K. J., & Rogers, D. (2007). *Guiding Principles for Dual Language Education* (2nd ed.). Thomson-Shore Inc.
- Lessow-Hurley, J. (2009). *The Foundations of Dual Language Instruction*. (5th Ed.). Pearson.
- Lindholm-Leary, K. J. (2001). *Dual language Education*. Multilingual Matters.
- May, S., Hill, R., and Tiakiwai, S. (2004). *Bilingual/Immersion Education: Indicators of Good Practice*. University of Waikato.
- McCowan, T. & Unterhalter, E. (2015). *Education and International Development*. Bloomsbury Academic.
- Mejia, A. D. (2002). *Power, Prestige & Bilingualism: International Perspectives on Elite Bilingual Education*. Multilingual Matters.
- Ramirez, A. (2010). *The Roles of elementary school administrators and the obstacles they encounter in the process of implementing and maintaining dual immersion programs in California* [Unpublished doctoral dissertation]. University of the Pacific Stockton.
- Soltero, S. W. (2004). *Dual Language: Teaching and Learning Two Languages*. Pearson.